

UPPTÄCK NATUREN I STOCKHOLMS LÄN!

14 AUGUSTI – 22 SEPTEMBER 2019

www.utinaturen.nu

ONSDAG 14 & TORSDAG 15 AUGUSTI, KULTURFESTIVAL ● Från Mälaren till Saltsjön – vattnets väg genom stan

Vattnet har stor betydelse för Stockholm – en stad byggd på öar och omgärdad av vatten – som ett Nordens Venedig.

Vatten är också en grundförutsättning för allt levande. Sedan urminnes har vattnet varit vårt livsmedel, vår källa till föda och ett sätt för oss att färdas.

Så hur påverkar stadens rika förekomst av vatten stadens naturliv och hur hanterar vi vårt vatten?

Följ med på en vandring med naturguide Helena Klangemo längs vattnets väg genom stan; från Mälaren, där Stockholm tar sitt dricksvatten, till den unika vattenmiljön i Saltsjön, ett av världens få brackvattenhav.

Onsdagen kl 12:00–13:45
Torsdagen kl 18:00–19:45

För att delta i Kulturfestivalens "walks" måste du ha en biljett. Biljetter finns till försäljning på Medeltidsmuseet, (Strömparterren under Norrbro), fr o m lördagen 10:e augusti. Biljetterna kostar 30 kronor styck. Vandringens startpunkt finns angiven på biljetten.

SÖNDAG 18 AUGUSTI ●◆◆ Bornsjön - långvandring

Bornsjön är Stockholms reservvattentäkt och därför helt skyddad från exploatering. Det är inte ens tillåtet att åka skridskor på sjön på vintern!

I sjön häckar storlom och på rullstensåsen har vildsvin lämnat tydliga spår. Vildmarkskänsla alldeles i storstadens närhet. Britta Ahlgren leder turen genom skogsmarken och längs med sjöstranden.

Samling kl 13.00 utanför Norsborgs tunnelbana, övre uppgången.

Ca 7 km, 4 timmar

TISDAG 20 AUGUSTI ● Fladdermusguidning vid Tullingemaden

Normalt hör man ju inte fladdermössens mycket höga läten, men med hjälp av ultraljudsdetektorer är det faktiskt möjligt.

Förhoppningsvis kommer vi därför både att höra och att se fladdermöss när vi tillsammans med Bosse Ljungberg vandrar på anlagda promenadstigar över träbroar och flytbryggor i Tullinge dagvattenpark och längs Tullingsjön.

Samling kl. 20.15 vid P-platsen till vänster utanför tunneln från pendeltågsstationen i riktning mot centrum i Tullinge.

Ca 4 km, 2½ timmar

SÖNDAG 25 AUGUSTI ◆◆ Tvärs över skog och berg

Följ med Ronny Fors på en vandring genom Erstaviks marker.

Förbi klara skogsjöar, gamla torp, gammelskog och igenvuxna hagmarker men även genom brukad skog och hyggen. Samling kl 10.15 Erstaviksbadets hållplats (Saltsjöbanan från Slussen 9.35*. Återresa från Österviks station, Saltsjöbanan).

Ca 7 km, 4 timmar

ONSDAGSKVÄLL 28 AUGUSTI Fler fladdermöss, - i slottsmiljö ●

Följ med Lisa Lundin och upplev fladdermössens hemliga värld med lite teknikhjälp. Genom speciella detektorer omvandlas fladdermössens ohörbara högfrekventa läten till hörbara tickanden och det blir på detta sätt möjligt att upptäcka dem där de fladdrar runt på insektsjakt.

Detektorer lånas ut under turen. Ta gärna med ficklampa. Samling kl 21.00 på P-platsen vid Häringe slott (buss 847 från Ösmo station, läge C kl 20.19* till Häringe grindar kl 20.32, där efter ca 20 minuters promenad till samlingsplatsen).

Ca 1,5 – 2 timmar Ingen avgift

- lättgången tur i lugnt tempo
- ◆ terränggående, snabbare tur
- ◆ mer krävande tur

LÖRDAG 31 AUGUSTI ◆◆ Grimsta, parkernas dag

Peder Curman leder en tur förbi Hässelby slott ut i det gamla by- och herrgårdslandskapet där rester av alléer, trädgårdar, gamla torp och stenmurar omges av hållmarkstallskog och gran.

Kulturmarker med lång historia, gamla ekar, Mälarstrand och stadens vildmark.

Samling kl 11.00 Hässelby slott (T-bana Johannelund).

Ca 6 km, 3 timmar
Ingen avgift

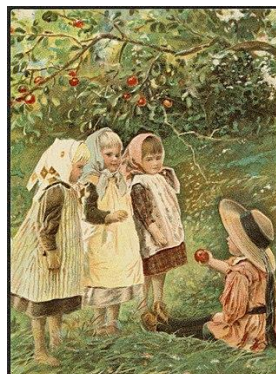
SÖNDAG 1 SEPTEMBER ◆◆ Bogesundlandet

Från Pålunds bro och Montebello till Bogesunds gård går denna tur med Margareta Lysell genom ekhagar, lindalléer, och skog.

Wäderöön (gamla namnet) hyser en i vissa delar dramatisk natur- och kulturhistoria där skiftande politiska, sociala och ekologiska ambitioner uttryckts från såväl adeln och staten som jurister och skogsfolk.

Samling kl 10.30 vid hållplats Pålundsvägen (buss 670 från Danderyds sjukhus, läge F, kl 10.00* mot Vaxholm). Återfärd kl 14.30 från Bogesunds gård (buss 681 byte vid Pålundsvägen till buss 670 mot Stockholm).

Ca 5 km, 4 timmar

Storstockholms naturguider

www.utinaturen.nu

Naturskyddsföreningen
Stockholms län

Att delta kostar (om inte annat anges) 100 kr, 80 kr för medlem i Naturskyddsföreningen och under 18 år fritt. Swishkonto: 123 115 22 22, betalas på plats.

Våra guider är universitetsutbildade biogeovetare, biologer eller motsvarande, och auktoriserade av Stockholm Visitors Board (Visit Stockholm).

Vandringarna genomförs i alla väder, ingen föranmälan behövs.

Ta med matsäck/fika för turena över 2 timmar

*) Kan ändras. Kontrollera tiden med SLS trafikinformation: <http://sl.se/>

Kontaktperson:
Maria Bergström
070-638 0712
mejl: maria.bergstrom@naturskyddsforeningen.se

Nu aktuella guidningar genomförs i samarbete med Kulturfestivalen, Stockholm Vatten och Avfall, Haninge och Stockholms kommuner, Länsstyrelsen i Stockholms län samt Studieförbundet.

Studieförbundet

Länsstyrelsen
Stockholm

Fler tips och aktuell information på:

www.utinaturen.nu

Foto: Maria Bergström
Bild: Jenny Nyström från
Wikicommons

Upplev Stockholmsnaturen med Storstockholms naturguider

14 AUGUSTI – 22 SEPTEMBER 2019

UT TILL NATUREN MED BARNVAGNEN

Varför är det så bra för barn att vara ute i naturen? Jo för barn är som gjorda för att upptäcka allt som är smått och på lagom nivå. Och precis som det finns vårblommor finns det höstblommor! Så lämna asfalten och häng med ut till två av stenstadens nära naturreservat. Våra barnvagnsvandringar går i anpassat tempo och rasten rymmer tid till blöjbyten och matning.

TISDAG 3 SEPTEMBER

Judarskogen

Upptäck hösten runt Judarsjön med Helena Klangemo.

Nu blommar höstblommorna, årets vattensalamandrar simmar ännu i sina dammar och flyttfågeln gör höstplojar på himlen. Marken är fortfarande varm och regnar det så är det också roligt om man är barn. Samling kl 10.00 vid Åkeshovs slott (T-bana Åkeshov), avslut T-bana Åkeshov.

Ca 4 km, 3 timmar

TORSDAG 12 SEPTEMBER

Norra Djurgården

Höst är en fin tid att vara barn i. Det finns mycket roligt att upptäcka och göra. Vackra höstlöv, bär, fröer, nötter och fina stenar.

Mesarna har börjat bilda mes-tåg och alla djur (stora som små) börjar förbereda sig för kylan, lägger upp förråd eller hittar sovställe Helena Klangemo berättar mer. Samling kl 11.00 T-bana Universitet.

Ca 3 km, 3 timmar

SÖNDAG 8 SEPTEMBER (KULTURARVSDAGEN 2019)

Sandemars strandängar

Här rastar gärna flyttfågeln på sin resa söderut. Från fågeltornet har man bra utsikt över vikarna och kan spana på vilka som är på väg just för tillfället. I hagmarken och i skogen kan man lyssna efter rödhakens knäppningar.

Följ med Anders Tranberg och lär dig mer om fåglarna och naturen på hösten.

Samling kl 9.30 vid P-platsen nära busshpl Svärdsnäsvisken (buss 839, läge S, från Haninge centrum kl 9.14*). Ta med kikare (om du har) och klä dig i stövlar.

Ca 3 km, 4 timmar

● lättgången tur i lugnt tempo

◆ terränggående, snabbare tur

◆ mer krävande tur

Ekebysjön Elsa Beskow och Alice Tegner

I Djursholm bodde och verkade två av våra allra mest refererade konstnärer. Men utan egna lönekonton och med fokus mest på barnets perspektiv var de väl inte så viktiga ☹. Eller....

Här finns också en glittrande liten sjö omgiven av sumpskog, bergknallar, blommande hagmarker och järnåldersgravar.

Runt den sjön leder Michaela Lundell en tur bland trollsländor och vattenväxter och berättar mer om Sagotanten och Vistanten. Med läsning och sång för både gamla och unga.

Samling kl 14.15 vid tågstation Bråvallavägen (tåg från Stockholm Östra kl 14.05*).

Ca 4 km, 3 timmar (tillgänglig även för barnvagn)

SÖNDAG 15 SEPTEMBER

Höst i Rudan, Handen

De flesta som är uppvuxna eller bor i Haninge har någon gång varit i Rudan. Men många har kanske bara kommit till gräsmarkerna vid gården eller till den närmaste skogen. Helena Klangemo tar dig lite längre in i området.

Från gräsmarken vid Rudans gård stiger terrängen brant uppåt och på höjderna breder gammal hållmarkstallskog ut sig, längre ner övergår skogen i blandskog med inslag av glittrande mossar och myrar och längst i norr ligger den trolska sjön Trylen.

Turen går på både större och mindre stigar och terrängen är bitvis ganska brant. Samling kl 10.00 vid raststugan, Rudans gård i Rudans naturreservat, invid Handens pendeltågsstation.

Ca 4 km, 3-3½ timmar
Ingen avgift

SÖNDAG 22 SEPTEMBER

Höst i myrmarken

Kring sjön Långviksträsk på Ingarö ligger ett stort, orört myr och skogsområde med mossemarker, hållmarkstallskog, barrskogar och sumpskog.

I stora delar är skogen minst hundraårig, tillgången på död ved är stor och här finns många spår av skogsbrand.

Anna Petri guidar till en vildmarksupplevelse utöver det vanliga – så nära bebyggelse och storstad.

Samling kl 10.10 busshållplats Fåruddsvägen (buss 429X från Slussen, läge O, kl 9.34*). Återresa från busshållplats Vishamn kl 14.31.

Ca 5 km, 4½ timmar

Att delta kostar (om inte annat angetts) 100 kr, medlem i Naturskyddsföreningen 80 kr, under 18 år fritt. Vandringarna genomförs i alla väder - ingen föranmälan behövs!

Ta med matsäck/fika för turerna över 2 timmar.

Våra guider är universitetsutbildade biogeovetare, biologer eller motsvarande, och auktoriserade av Stockholm Visitors Board (Visit Stockholm), någon gång tar vi också i duktiga gästguider.

*) Kan ändras, kontrollera tiden med SLS trafikinformation: <http://sl.se/>

Nu aktuella guidningar genomförs i samarbete med Kulturfestivalen, Stockholm Vatten och Avfall, Haninge och Stockholms kommuner, Länsstyrelsen i Stockholms län samt Studieförbundet.

Storstockholms naturguider

www.utinaturen.nu

Naturskyddsföreningen Stockholms län

KONTAKTPERSON
Maria Bergström
070-638 0712

Foto: Maria Bergström

www.utinaturen.nu